

нації діяльності між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональних рівнях. Фундаментом регіонального розвитку має стати самостійність регіонів щодо визначення цілей свого розвитку та можливості фінансування заходів для їх реалізації, передусім, за рахунок власних джерел та залучених інвестицій. Їдеться про те, що основою політики економічного зростання на регіональному рівні має стати раціональне використання трудового потенціалу та виробничих ресурсів, максимальне сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, забезпечення раціонального використання навколишнього середовища.

У перспективі реформувати систему регіональної влади необхідно в напрямі передачі функцій виконавчої влади органам місцевого самоврядування, що супроводжується:

- зміною юридичної природи обласних рад;
- створенням виконавчих органів обласних рад;
- зміною статусу обласних державних адміністрацій. Вони мають перетворитися на органи, що здійснюють контрольно-наглядові функції за діяльністю органів місцевого самоврядування та забезпечують виконання в межах регіону функцій виконавчої влади, які мають загальнодержавний характер і не можуть бути передані в систему місцевого самоврядування.

IV. Висновки

Таким чином, у результаті проведеного дослідження можна зазначити, що воно є спробою виявлення передумов проведення реформи публічної адміністрації, враховуючи прагнення України набути повноправного членства в Європейському Союзі. Метою реформування відносин “центр – регіони” має стати подолання негативного впливу централізації публічної адміністрації та формування ефективної моделі взаємодії центральних, регіональних і місцевих органів влади.

УДК 351.83(477)

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Гусякова О.Ю.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The author conducts an essence of tourist policy of the state, its features, plenary powers

Для добре збалансованого функціонування всіх рівнів самоврядування в країні і чіткого розуміння та поділу відповідних повноважень Конституція і законодавство мають однозначно відрізнити місцеве самоврядування від регіонального, а останнє – від органів державної влади на місцях.

Запровадження регіонального самоврядування вимагає законодавчого визначення поняття та обсягу повноважень регіонального самоврядування, порядку формування та процедури діяльності представницького й виконавчого органів, їх посадових осіб, що має бути предметом окремого закону про правовий статус області. Засадничим моментом має стати чітке розмежування рівнів виключної компетенції місцевого та регіонального самоврядування, які не повинні перетинатися.

Література

1. Білозерська Т.О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Т.О. Білозерська // Форум права. – 2007. – № 2. – С. 11–19. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07btodei.pdf>.
2. Концепція адміністративної реформи в Україні. – К., 1998. – 62 с.
3. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810.
4. Проект Концепції реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravo.org.ua/files/administr/Koncepciya_reform_publ_admin_2.doc.
5. Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 08.12.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – Ст. 44.
6. Реформа публічної адміністрації в Україні: Біла книга. – К.: Київська типографія, 2006. – 57 с.
7. Реформування публічної адміністрації: Зелена книга. – К.: Київська типографія, 2006. – 48 с.

of public authorities in the field of tourism, modern forms of tourism organisation in the article.

Анотація

У статті проаналізовано суть туристичної політики держави, її особливості, повноваження органів державної влади в галузі туризму, сучасні форми організації туризму.

Ключові слова

Туристичні послуги, державна політика, ресурси, орган державної влади, управління, туристична політика, державна програма.

I. Вступ

Усі держави світу прагнуть до найбільш ефективного використання наявних туристично-рекреаційних ресурсів з метою утримання провідних позицій на міжнародному туристичному ринку. Для України ця проблема значно ускладнюється, оскільки їй потрібно ще зайняти достойне місце серед високорозвинутих туристичних держав. Враховуючи наявні труднощі трансформаційного періоду, відносну слабкість національного бізнесу, відсутність досвіду туристичної діяльності в умовах світової конкуренції, дієва підтримка перспективних галузей економіки, однією з яких є туризм, українообхідна і має бути постійно в центрі уваги державної політики. У численних публікаціях часто використовується термін “державна політика”. Як правило, він означає наміри органів державної влади вжити певних заходів загального характеру для вирішення визначених завдань, тобто для здійснення державного управління та регулювання.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити інституційні засади державної політики у сфері туристичних послуг.

III. Результати

Оскільки можливості саморегулювання туристичної галузі є характерними лише для раннього етапу розвитку і на сьогодні повністю вичерпані, постала гостра необхідність у формуванні дієвої державної туристичної політики. Причинами цього є: масовість туристичних подорожей; залучення багатьох країн і регіонів до туристичного бізнесу, загострення конкурентної боротьби на міжнародному туристичному ринку; збільшення кількості галузей, організацій та підприємств, зайнятих у галузі туризму; посилення економічної, соціальної, культурної, політичної ролі туризму в національному й міжнародному масштабах тощо.

Поняття “туристична політика” виникло у той момент, коли туризм перетворився в масове соціально-економічне явище і став відігравати важливу роль у розвитку багатьох держав.

Єдиного визначення поняття “туристична політика” в наукових джерелах не існує. Найбільш чітко тлумачення цього терміна подане в праці В.Г. Герасименка і трактується як система методів, впливів і заходів

соціально-економічного, правового, зовнішньополітичного, культурного й іншого характеру, яка здійснюється парламентами, урядами, державними і приватними організаціями, асоціаціями і закладами, що відповідають за туристичну діяльність, з метою регулювання і координації туристичної галузі, створення умов для розвитку туризму [4, с. 39].

Державна туристична політика являє собою своєрідний спектр загальної політики держави, але існують і деякі специфічні фактори, під впливом яких вона формується. До них належать природні умови країни; транспортна мережа і транспортна доступність; соціальні фактори: умови життя людей, система відпусток; економічні фактори, пов'язані зі створенням економічної основи для розвитку туризму (стабільні валютно-фінансові, зовнішньоекономічні відносини); правові фактори, пов'язані зі створенням і функціонуванням туристичного законодавства тощо. Туристична політика розглядається як діяльність держави щодо розвитку туристичної індустрії і суб'єктів туристичного ринку, вдосконалення процесу туристичного обслуговування громадян і закріплення на їх основі свого політичного, економічного і соціального потенціалу. Вона являє собою сукупність форм, методів і засобів впливу держави на функціонування галузі туризму для досягнення конкретних цілей збереження і розвитку галузей економіки країни.

Необхідність впливу органів державної влади на розвиток туризму доведена світовою практикою. Так, в Гаазькій декларації по туризму, прийнятій у 1989 р. зазначено, що туризм має плануватися державною владою на комплексній і послідовній основі з урахуванням усіх аспектів цього феномена [6, с. 617].

Сьогодні в більшості країн світу з метою формування та реалізації туристичної політики на державній основі створені національні туристичні організації, основним завданням яких є загальне управління розвитком туризму, збільшення фінансових надходжень від іноземного туризму, розширення туристичного сезону і напрямів туристичних потоків у нові туристичні регіони країни тощо. В межах своїх повноважень вищезгадані державні туристичні організації проводять рекламну, організаційну та дослідницьку роботу.

За даними Всесвітньої туристської організації, одержаними на основі вивчення діяльності майже 100 національних туристичних організацій світу, встановлено, що вони займаються представництвом на національних та міжнародних нарадах та конференціях, беруть участь у міждержавних переговорах, здійснюють збір та обробку статистичних даних на основі анкет, опитувань та

вивчення поведінки туристів, як власними силами, так і за допомогою спеціалізованих фірм [10, с. 72].

Більшість зазначених туристичних організацій займається регулюванням та контролем підприємств туристичної індустрії, зокрема: розробленням та регулюванням діяльності готельного бізнесу, контролем цін, класифікацією, видачею ліцензій та дозволів на будівництво, модернізацію і розширення об'єктів, розробленням правил та регулюванням діяльності турагентств і туроператорів, питаннями законодавства, здійсненням контролю за його виконанням, видачею ліцензій на відкриття туристичних організацій, їх класифікацією. Майже 70% національних туристичних організацій займаються питаннями, пов'язаними з виконанням рішень різноманітних міжнародних форумів щодо скасування чи послаблення прикордонних формальностей для туристів. У 60 країнах вони беруть участь у підготовці кадрів як шляхом організації семінарів, навчальних курсів, так і за допомогою створення шкіл по готельному господарству, туризму. В 67 державах національні туристичні організації беруть участь у заходах, спрямованих на збереження, захист та використання власних туристичних ресурсів і проводять їх оцінювання. Особливо виділяється участь у кампаніях із захисту природи, створення національних парків та заповідників.

Обсяг прав і повноважень національних органів по туризму не є однорідним у різних державах і варіює залежно від рівня розвитку в них туризму. В одних країнах це спеціалізовані міністерства по туризму (Італія, Сирія, Пакистан) чи управління по туризму, що за своїм статусом прирівнюються до міністерств, а в інших – питаннями туризму відає департамент визначеного урядом одного з галузевих міністерств (Австрія), в деяких країнах – це неурядові комерційні організації, в основному національна асоціація туристичних агентств (Норвегія). Компетенція, завдання і функції національних органів та рівень урядового контролю за ними з боку держави також відрізняються [4, с. 43].

За даними Конгресу США, майже всі країни світу – 175 держав, тією чи іншою мірою регулюють сферу туризму. Необхідність координаційної та стимуляційної участі держави підкреслюється і в рекомендаціях міжнародних організацій.

У матеріалі симпозиуму Європейської економічної комісії ООН з планування туризму визначається, що "туризм являє собою комплексне явище, пов'язане з різними життєво важливими галузями діяльності. Він містить у собі як можливості для розвитку, так і значні небезпеки" [8, с. 3].

Ризик виникнення збитковості туризму вимагає втручання державних органів у

процес просування туристичного продукту на міжнародний ринок. Майже у всіх країнах світу держава бере активну участь у фінансуванні і розвитку туристичної інфраструктури. Це втручання проявляється у виплаті дотацій туристичній індустрії, участі в експлуатації, підтримці малорентабельних підприємств. Держава покриває витрати на негативні явища, що можуть виявитися не одразу. До них належать погіршення екологічного середовища, стану пам'яток історичного та культурного минулого, антисоціальні явища тощо. Несуть державні органи та місцева влада і частину витрат на організацію соціального туризму, тобто туристичних поїздок для малозабезпечених соціальних верств населення. Найбільшого поширення набули такі види підтримки організації поїздок у період відпусток, як виділення спеціальних фінансових ресурсів і надання щорічних пільг чи знижок на тури та компенсація туріндустрії за розміщення за пільговими тарифами. Як правило, в субсидуванні соціального туризму беруть участь, поряд з державними органами, профспілки та громадські організації. Нерідко державні витрати здійснюються шляхом прямої участі державних органів в експлуатації туристичних об'єктів і підприємств – готельних чи транспортних компаній: авіаційних, залізничних та морських, що потребують субсидій і дотацій [1, с. 127].

Сучасні форми організації туризму характеризуються взаємодією значної кількості туристичних організацій як на мікро-, так і на макрорівнях, що діють у національних та міжнародних рамках. Сфера туризму являє собою надмірно складний механізм як з технічного, так і з організаційного погляду. Туристичні регіони характеризуються складною організаційною структурою, обумовленою взаємодією національних підприємств туріндустрії з підприємствами традиційних секторів (будівництво, зв'язок, транспорт, легка промисловість, сільське господарство тощо) та міжнародними організаціями.

Залучення до туризму виробництва як матеріальної, так і духовної сфер, втягнення в орбіту його впливу ряду суміжних галузей, специфіка виробничого продукту обумовлюють виключно складний і комплексний характер впливу туристичної індустрії на національну економіку та підвищує відповідальність держав за формування ефективних туристичних зв'язків.

Процес зростання будь-якої економіки залежить від ряду факторів, що взаємодіють. Крім загальних принципів, на яких ґрунтується туристична політика в багатьох країнах, практична реалізація стратегій здійснюється в рамках розроблених політичних механізмів. Політичне забезпечення

сталого розвитку туризму передбачає значну увагу до наявних проблем.

Перша проблема стосується політики туризму, яка має бути представлена сприйнятливим державою підходом до сталого розвитку туризму та визначеними ролями, що мають підтримувати всі учасники туристичної галузі. Для розроблення ефективної політики держави необхідно мати надійні, вчасні та якісні інформаційні дані. Це забезпечує краще розуміння складних і довгострокових взаємодій туризму з іншими секторами та галузями економіки. Ефективність політики туризму значною мірою залежить від наявності інформаційних ресурсів.

Друга проблема полягає у плануванні туризму в часових межах та операційних елементів як частини процесу визначення цілей, пріоритетів й засобів досягнення поставленої мети. Сталий розвиток туризму може бути досягнутий через інтегроване планування туризму. Крім того, планування, що базується на надійній та своєчасній інформації, може забезпечувати зв'язок між національним економічним розвитком і туризмом.

Третя проблема стосується управління сталим розвитком туризму, що включає просування, координацію та дії з метою формування і здійснення політики туризму та планів, мобілізації ресурсів тощо. Це також стосується адміністративних проблем структури, функцій й обов'язків національної організації туризму. На більш загальному рівні проблеми управління передбачають взаємодію між урядом та іншими учасниками, послідовну міжсекторну координацію, сприяння широкій участі громад та заходи, спрямовані на широке розповсюдження вигоди від туризму.

Четверта проблема спрямована на забезпечення участі приватного сектора як головного учасника в забезпеченні туристичних послуг. Тут важливим є заохочення до партнерства приватного сектора та громадськості. Національна політика та державні програми розвитку туризму мають бути спрямовані на створення ділового оточення, формування адекватної законодавчої структури та посилення потужності держави для співпраці з приватним сектором, щоб зробити сталий розвиток туризму найвищим пріоритетом.

Міжнародний досвід формування туристичної політики свідчить, що заснування державної політики на принципах сталого розвитку, разом із заходами щодо подолання наведених проблем, дає змогу реалізувати туристичний потенціал країни і забезпечити значний вплив туризму на соціальний та економічний розвиток. Утім, аналіз особливостей кожної країни, що полягають у культурно-історичних традиціях, фазі еко-

номічного розвитку та його динаміці, наявному досвіді туристичної діяльності тощо, передбачає, щонайменше, їх врахування при визначенні принципів побудови державної туристичної політики [3, с. 142].

Світова практика сформулювала основоположні підходи до визначення принципів успішності туризму, що значною мірою обумовлюють ефективність державної туристичної політики та сприяють розвитку сталого туризму. Вони, в цілому, мають універсальний характер та спираються на вже отриманий досвід успішної туристичної діяльності. Серед них: розвиток туризму за принципом "знизу вгору", коли головним суб'єктом туристичної діяльності є місцева громада, а ресурси туристичної галузі забезпечуються місцевою економікою; заснування ефективного партнерства і співробітництва всіх учасників туристичної діяльності та здійснення рівноправного розподілу вигод, що отримуються внаслідок розвитку туризму; організація інформованості щодо туризму, включаючи науково-аналітичні дослідження, що створює підґрунтя для запровадження інтегрованого планування та кооперації; дотримання обмежень туристичного впливу, об'єднання туристичної діяльності з оточенням: екологічним, економічним, соціальним та культурним.

У контексті використання цих принципів можливі варіанти щодо формування державної туристичної політики, які враховують специфічні умови її реалізації.

Формування туристичної політики має рухатися в напрямку, що дає змогу показати стан держави з позиції її привабливості для інвесторів та якості управління, забезпечити фінансову стабільність, пов'язавши надходження з видатками мінімум на два-три роки. Ефективна економічна політика та система планування дають можливість пов'язати довгострокові плани з поточними видатками і забезпечити реалізацію туристичної політики на різних рівнях влади. Загалом, виважена туристична політика сприяє виробленню механізмів щодо вирішення окремих соціальних проблем, що безперечно впливає на політичну і соціальну стабільність, оскільки передбачає і дає змогу вести постійний діалог з громадськістю та є механізмом досягнення консенсусу і зворотного зв'язку.

Для реалізації туристичної політики важливо визначити, що є ключовими факторами успіху туристичної сфери. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що значні результати, які демонструють країни світу в розвитку туризму, забезпечуються не лише ефективною політикою урядів. У формуванні такої політики країни спираються на певні загальні принципи, відпрацьовані та прийняті світовим співтовариством. Їх суть полягає в

розвитку туризму, який має ґрунтуватися на критеріях сталості, що означає здійснення туристичної діяльності у спосіб, який є екологічно сприятливим у тривалій перспективі, життєздатним з економічного погляду та заснованим на соціальній рівності відносно місцевих громад. Туризм має впливати на сталий розвиток та бути об'єднаний з природним, культурним та людським середовищем, він не повинен порушувати збалансованості, що характерна для більшості місць туристичного призначення. Туристичну діяльність доцільно здійснювати з урахуванням обмеженого впливу на культурну спадщину та традиції.

Визнання цих чинників і підтримка ідентичності, культури та інтересів місцевого населення має завжди відігравати ключову роль у формуванні стратегії туризму, особливо в країнах, що розвиваються. Активний внесок туризму у сталий розвиток обов'язково передбачає солідарність, взаємну повагу та участь усіх учасників (приватних та громадських) і має бути заснований на ефективних механізмах співробітництва на всіх рівнях: від місцевого до міжнародного. Збереження, захист та оцінювання природної і культурної спадщини становлять привілейовану сферу для співробітництва, що передбачає використання інтегрованого планування та інструментів управління. Критерії якості для збереження місць туристичного призначення та забезпечення можливості задовольнити потреби туристів мають визначатися разом з місцевими жителями на основі інформації щодо принципів сталого розвитку туризму. Туризм доцільно засновувати на використанні різноманітних можливостей національної економіки. Це дає змогу забезпечити позитивний внесок туризму в суспільний розвиток. Ефективність туристичної діяльності має означати покращання якості життя всіх людей та соціально-культурне збагачення кожного місця туристичного призначення [9, с. 41].

Державні органи влади мають визначити пріоритети та відповідно до них посилювати пряму і непряму допомогу проектам туризму, що сприятиме підвищенню якості навколишнього середовища, більш правильному розподілу доходів та витрат від туристичної діяльності. З метою забезпечення сталого розвитку туризму необхідно приділяти увагу технічному співробітництву природно та культурно вразливим місцям і територіям, що деградували. Державні органи влади туристичної галузі мають сприяти створенню відкритих мереж досліджень, розповсюдженню інформації про туризм та його життєздатні технології. Особлива увага має приділятися зменшенню впливу транспорту на навколишнє середовище, застосуванню економічних інструментів, розроблених для скоро-

чення використання джерел незворотної енергії, заохоченню переробки відходів та їх мінімізації на курортах. Суб'єкти туристичного ринку мають сприймати та виконувати кодекси поведінки, які є важливими для сталого розвитку туризму, перетворення його на відповідальний туризм.

Основними напрямками державної політики в галузі туризму є захист прав подорожуючих, інтересів виробників вітчизняного туристичного продукту і підтримка внутрішнього та в'їзного (іноземного) туризму. Форми такої підтримки варіюються від прямих інвестицій, спрямованих на формування туристичної інфраструктури, витрат на підготовку кадрів, наукове і рекламно-інформаційне забезпечення, просування національного туристичного продукту на світовому ринку до податкових і митних пільг, стимуляційний приплив інвестицій, розвиток внутрішнього та в'їзного туризму [2, с. 98].

Політику держави щодо організації туризму як однієї з форм економічної діяльності доцільно формувати в межах економічної політики, орієнтованої на підвищення життєвого рівня населення, забезпечення відповідного економічного зростання, зміцнення світових господарських позицій країни тощо.

У нормах чинного законодавства України зазначено, що державна політика в сфері туризму визначається Верховною Радою України. Її основними напрямками є залучення громадян до раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, природним середовищем, організація оздоровлення населення; забезпечення раціонального використання та збереження туристичних ресурсів, становлення туризму як високорентабельної сфери економіки України, або створення ефективної системи туристичної діяльності для забезпечення потреб внутрішнього та іноземного туризму; створення сприятливого для розвитку туризму податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів контролю; створення економічних умов, які стимулюють розвиток туризму в Україні; запровадження пільгових умов для організації туристичної та екскурсійної роботи серед дітей, підлітків, молоді, інвалідів та малозабезпечених верств населення; заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток туристичної індустрії; встановлення порядку стандартизації, сертифікації та ліцензування в галузі туризму; впровадження системи статистичної звітності суб'єктів туристичної діяльності; визначення порядку управління державною власністю в галузі туризму; створення рівних можливостей на ринку туристичних послуг для суб'єктів підприємництва незалежно від

форм власності, сприяння розвитку конкуренції, забезпечення дотримання у цій галузі антимонопольного законодавства; гарантування безпеки туристів, захист їх прав, інтересів та майна; підтримка розвитку туризму в регіонах, визначення статуту окремих туристичних центрів, створення умов для пріоритетного розвитку туристичної індустрії; організація та розвиток системи наукового забезпечення галузі туризму, підготовка та підвищення кваліфікації туристичних кадрів; розвиток співробітництва із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, участь у міжнародних програмах розвитку туризму, розроблення та укладання міжнародних двосторонніх та багатосторонніх договорів у туристичній галузі та визначення механізму їх реалізації [5, с. 6–7].

Національна туристична політика покликана забезпечувати ефективне використання туристичних ресурсів, розробляти стратегічні плани щодо розвитку туризму з урахуванням уникнення можливих серйозних екологічних та соціально-культурних проблем, сприяти покращанню довкілля, забезпечувати високий рівень задоволення потреб туристів з одночасним збереженням привабливості місця туристичного призначення тощо.

Соціокультурний вплив туризму на суспільство важко переоцінити. Він здійснюється через такі важелі, як: низький життєвий рівень місцевого населення та високий рівень безробіття, особливо серед молоді, що формує її ставлення до життя, бачення особистих перспектив тощо; низькі темпи будівництва житла, об'єктів соціальної інфраструктури; недостатній розвиток системи водо-, енерго-, тепlopостачання, каналізаційних мереж та їх аварійний стан, що в цілому характеризує стандарти життєдіяльності; відсутність кваліфікованих кадрів тощо.

Наступним важелем впливу туризму є формування державного замовлення системи підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів. Ця проблема стосується і системи академічної підготовки кадрів. Однак важливішою є проблема перекваліфікації кадрів. Ідеться про фахівців, які будуть працювати у сфері розвитку туризму, а також про спеціалістів державних органів влади та органів місцевого самоврядування, до компетенції яких віднесено планування та розвиток національного туризму [7, с. 45].

Питання недостатньої інформованості потенційних підприємців щодо можливості роботи в туристичній галузі є важливими скоріше з позиції підприємницької активності, але стосуються як державної, так і місцевої політики та підприємницького мислення. Проблеми повернення історичних експонатів до України, що є важливим моментом у розвитку туристичної індустрії, стосуються

міждержавних угод та договорів, оскільки значна кількість пам'яток історичної спадщини у той чи інший час була вивезена за межі України. Важливою проблемою вважається відсутність правил поведінки у сфері туризму. Ці правила мають визначати етику поведінки фірм та підприємців, відносини між органами влади та представниками бізнесу і місце туризму в повсякденному житті населення. Підприємницьке мислення, спрямоване на розвиток території і покращання умов проживання населення, є ключовим фактором при формуванні мотивації розроблення відповідних програм і їх виконання на засадах партнерства. Стимулювання розвитку місцевих промислів та ремесел сприяє підвищенню рівня зайнятості, а останнє забезпечує подальше соціально-економічне зростання населення. Крім історичної спадщини, мають відроджуватися місцеві традиції, культура та звичаї тощо.

Відповідно до вищезазначеного необхідно формувати туристичну політику України, враховуючи організаційні, економічні, інституційні та соціально-психологічні механізми, які б сприяли збільшенню кількості туристичних потоків та тривалості перебування туристів на території нашої держави.

Всю побудову національної політики туризму доцільно формувати, починаючи з місцевого рівня, з визначення стратегій розвитку регіонів. Стратегічні цілі мають передбачати вирівнювання фінансових можливостей і створення сучасної економічної та соціально-культурної регіональної інфраструктури.

Досить важливим є фактор підвищення добробуту населення, врахування якого під час розроблення національної туристичної політики сприятиме розвитку соціального партнерства в туристичній діяльності. Звідси формуються умови об'єднання громад для забезпечення гармонійного розвитку держави.

Необхідно врахувати, що політика розвитку туризму не може ґрунтуватися на ресурсозатратних, екологічно небезпечних технологіях, на зношених основних фондах. У формуванні туристичної політики потрібно також зважати і на надмірну концентрацію населення й виробництва у великих містах, неефективний, уповільнений або навіть регресивний розвиток окремих територій, погіршення демографічної ситуації, стану зайнятості, зниження якості та комфорту життя населення.

Враховуючи особливості розвитку туризму в Україні та вплив глобалізації на хід реформ, що відбуваються в суспільстві, національна туристична політика має сприяти створенню передумов для формування духовного і культурного середовища в державі. Отже, узагальнюючи вищезазначене,

можна сформулювати такі вимоги щодо формування державної туристичної політики України.

I. В економічному аспекті:

- підвищення диверсифікованості національної економіки;
- досягнення розвитку національної туристичної інфраструктури рівня міжнародних стандартів;
- активізація економічного зростання в суміжних з туризмом галузях економіки;
- забезпечення формування відчутної частки доходів бюджету, що надходять від туристичної діяльності;
- підвищення обсягів інвестицій в економіку країни, у тому числі й внутрішніх інвестицій;
- досягнення відчутного впливу туристичної діяльності на покращання якості товарів та послуг.

II. В аспекті зайнятості:

- забезпечення зростання привабливості робочих місць у туристичному секторі, зокрема робочих місць часткової зайнятості;
- досягнення вищої динаміки створення робочих місць у туристичній галузі порівняно з іншими секторами.

III. У соціальному аспекті:

- створення умов для підвищення соціального статусу населення;
- забезпечення диверсифікації національного ринку праці через створення нових туристичних підприємств;
- створення умов для поглиблення взаємодії між представниками різних культур.

IV. В екологічному аспекті:

- досягнення зростання “екологічної” відповідальності населення та підприємців завдяки прийняттю програм захисту довкілля;
- організація системи підтримки збереження та покращання природного середовища території тощо.

V. В аспекті державного управління:

- формування ефективної загальнодержавної та регіональної туристичної політики;
- створення розгалуженої системи державного управління із наданням їй більших повноважень щодо формування вітчизняної туристичної галузі;
- розроблення механізмів державного регулювання сфери туризму та забезпечення сприятливого впливу туризму на добробут населення.

Отже, головною метою в туристичній політиці має стати регуляційний та своєчасний вплив на розвиток туризму зі сторони уповноважених органів. Залежно від рівня, на якому вона визначається і реалізується, розрізняють: державну туристичну політику,

регіональну і туристичну політику окремих підприємств, які займаються туризмом.

Туристична політика характеризується динамізмом і постійним розвитком. Вона реалізується на всій території України, але головним чином на рівні окремих регіонів з метою подолання наявних у них соціально-економічних суперечностей між розвитком економіки регіону і туризму в ньому.

IV. Висновки

Суть туристичної політики полягає в діяльності держави щодо розвитку туристичної індустрії і суб'єктів туристичного ринку, вдосконалення форм туристичного обслуговування громадян і зміцнення на їх основі власного політичного, економічного і соціального потенціалу; вона є одним із видів соціально-економічної політики держави.

Туристичну політику держави слід розглядати як систему методів і заходів соціального, економічного, політичного, правового, екологічного та культурного характеру, що здійснюються державними органами влади в галузі туризму з метою її регулювання, координації та створення умов для розвитку.

Державна туристична політика реалізується на всій території України. На її основі місцевими органами влади з метою розв'язання наявних соціально-економічних суперечностей між розвитком економіки регіону і туризму в ньому встановлюються регіональні цілі та завдання, які реалізуються в межах закріплених за ними територій.

Література

1. Абуков А.Х. Туризм на новом этапе: Социальные аспекты развития туризма в СССР / А.Х. Абуков. – М. : Профиздат, 1983. – 296 с.
2. Биржаков М.Б. Введение в туризм / М.Б. Биржаков ; БМТ, С.-Петербург. ун-т культуры и искусств. – М. ; СПб. : Герда, 1999. – 192 с.
3. Борисов К.Г. Международный туризм и право : учеб. пособ. / К.Г. Борисов. – М. : Моск. независимый ин-т междунар. права, 1999. – 351 с.
4. Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса : учеб. пособ. / В.Г. Герасименко. – Одесса : Черноморье, 1997. – 160 с.
5. Закон України про внесення змін до Закону України “Про туризм” // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 180.
6. Организация туризма : учеб. пособ. / А.П. Дурович, Н.И. Кабушкин, Т.М. Сергеева и др. ; [под общ. ред. Н.И. Кабушкина и др.]. – Мн. : Новое знание, 2003. – 632 с.
7. Туризм: подготовка кадров, проблемы и перспективы развития : тезисы докладов третьей Всерос. науч.-практ. конф.,

- 26–27 марта 2001 г. / УМО по сервису Моск. гос. ун-та сервиса; Ин-т туризма и гостеприимства. – М., 2001. – 176 с.
8. Туризм и устойчивое развитие : доклад Ген. секретаря; Комис. по устойчивому развитию. (Сессия 7; 1999). – Нью-Йорк : ООН, 1999. – 26 с.
9. Туризм на пороге III тысячелетия : материалы междунар. науч.-практ. конф. – Ялта : Ялтин. ин-т менеджмента, 2000. – 136 с.
10. Школа І.М. Розвиток міжнародного туризму в Україні / І.М. Школа, В.С. Григорів, В.Ф. Кифяк. – Чернівці : Рута, 1997. – 142 с.

УДК 338.48.025

ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ І ДІЯЛЬНОСТІ КУРОРТІВ В УКРАЇНІ

Двоєзерська В.С.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

In the article theoretical and practical aspects of tendencies of development of state regulation of development of tourism and activity of resorts in Ukraine, improvement of legal, organizational and social economic implementers of state regulation of Ukraine in sphere of tourism and activity of resorts in the conditions of globalisation and the European integration of public processes are considered.

Анотація

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти тенденцій розвитку державного регулювання розвитку туризму і діяльності курортів в Україні, поліпшення правових, організаційних та соціально-економічних засад реалізації державного регулювання України у сфері туризму і діяльності курортів в умовах глобалізації та євроінтеграції суспільних процесів.

Ключові слова

Туристична діяльність, курорти, державне регулювання, нормативно-правове забезпечення, центральні та місцеві органи виконавчої влади.

І. Вступ

Геополітичні та соціально-економічні зміни, розвиток інформаційних технологій суттєво вплинули на динаміку міжнародного туристичного потоку, привели до трансформування туристичної галузі з такої, що орієнтована на обслуговування організованих туристів, на багатогалузеву сферу діяльності, спрямовану на задоволення різноманітних потреб мільйонів індивідуальних подорожуючих. Комплексний та мобільний характер сучасного туризму сформував попит на безпечне та комфортне для життя і здоров'я середовище, здатне забезпечити всі необхідні умови для реалізації громадянами права на відпочинок та свободу пересування.

Необхідне підвищення ефективності державної політики у сфері туризму і діяльності курортів, формування і впровадження ефективної моделі державного управління з метою координації, регулювання та захисту інтересів учасників туристичної діяльності.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати теоретичні і практичні аспекти вдосконалення правових, організаційних та соціально-економічних засад реалізації державного регулювання України у сфері туризму і діяльності курортів в умовах глобалізації та євроінтеграції суспільних процесів.

III. Результати

Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами, здатними генерувати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Розвиток сфери туризму і діяльності курортів України в цілому характеризується позитивною динамікою, зростанням кількісних та якісних параметрів в'їзного та внутрішнього туристичного потоку.

Проте на тлі загострення конкуренції на міжнародному туристичному ринку, загальносвітової тенденції до посилення ролі держав у забезпеченні сталого розвитку туризму, вітчизняний національний туристичний продукт стає все менш привабливим та конкурентоспроможним. Як наслідок, сфера туризму і діяльності курортів у державі не спроможна забезпечити повноцінне виконання економічних, соціальних і гуманітарних функцій, не сприяє збереженню довкілля та культурної спадщини, наповненню бюджетів усіх рівнів, створенню робочих місць, збільшенню питомої ваги сфери послуг у структурі ВВП.

Подолання наявних негативних тенденцій – створення системних та комплексних передумов для сталого розвитку туризму